

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล และ อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเชิงสำรวจ เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการฟังวิทยุพระพุทธรศาสนา วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราชคลื่น FM 90.50 MHz พบว่าผู้ฟังส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ช่วงอายุที่ ฟังมากที่สุด คือ 18-24 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อปี และส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกิจการหรือพนักงานเอกชนที่รับฟังวิทยุ ความถี่ที่ รับฟัง คือ 1-5 วันต่อสัปดาห์ โดยฟัง 3-6 ชั่วโมงต่อวัน เวลาที่นิยมฟังคือตั้งแต่ 8.30-21.00 น. และปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจในการรับฟังสถานี 3 อันดับแรก คือ การมีผู้ดำเนินรายการที่ เหมาะสม ความชัดเจนของสัญญาณ และมีเรื่องราวบันเทิงที่ทันสมัยและเปิดเพลงใหม่ๆ รูปแบบของรายการที่ผู้ฟังนิยมและเลือกรับฟัง 3 อันดับแรก คือ รายการที่ผสมผสานสาระและ บันเทิงแต่เน้นบันเทิงมากกว่า รายการที่เน้นรายการบันเทิง เพลง และรายการสนทนาการ และ ผสมผสานสาระและบันเทิงโดยให้ความสำคัญเท่าๆ กัน

จากผลสำรวจดังกล่าวยังคงยืนยันว่ารายการทางสถานีวิทยุยังคงทำหน้าที่ให้ความ บันเทิง (Please or Entertain) ได้เป็นอย่างดี เพื่อให้ผู้รับสารได้มีความเพลิดเพลินใจและ สามารถที่จะผ่อนคลายจากเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งก็สอดคล้องกับการศึกษา ของ เสนอ เณยไสย ที่ได้ศึกษาความต้องการและความสนใจของเยาวชนในจังหวัดขอนแก่นที่มี ต่อรูปแบบวิทยุกระจายเสียง พบว่าเยาวชนมีความต้องการรูปแบบของรายการ วิทยุกระจายเสียงตามลำดับดังนี้ รายการบันเทิงประเภทลูกทุ่ง รายการข่าวกีฬาและรายการ ความรู้หรือสารคดีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพต่างๆ และสอดคล้องกับการศึกษาของธรรมรัฐ ศิริเจริญ (2544) ที่ศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้ฟังที่มีต่อสถานีวิทยุกระจายเสียง องค์การ สื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย รายการอีซี เอฟเอ็ม 105.5 MHz พบว่ากลุ่มผู้ฟังเป็นพนักงาน ในบริษัทเอกชนและเป็นแฟนรายการที่ติดตามฟังเป็นประจำและฟังอย่างต่อเนื่องโดยเน้นฟัง บทเพลงเพื่อความบันเทิงและสาระที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง จะสังเกตได้ว่าแม้เวลาเปลี่ยนไป แต่ความต้องการในรูปแบบของรายการวิทยุก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนัก

แต่ภารกิจของสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราชคือ การเป็นสถานีวิทยุเพื่อการบริการประชาชน ที่มีวัตถุประสงค์ของสถานีวิทยุเพื่อบ่มบ่มเน้นด้านการให้ความรู้ด้านธรรมะและการศึกษาแก่กลุ่มผู้ฟัง ทั้งนี้เพื่อตอบสนองภารกิจของของคณะสงฆ์ที่สำคัญ ได้แก่ การเรียนการสอน การวิจัย การบริการธรรมะและบำรุงศิลปวัฒนธรรม สถานีวิทยุกระจายเสียงของคณะสงฆ์ได้พยายามทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายโดยผ่านรายการต่างๆ ที่มีหลากหลายรูปแบบ ผลการสำรวจกลับพบว่า รูปแบบของรายการที่ผู้ฟังนิยม อันดับแรกของสถานีวิทยุของคณะสงฆ์ คือ รายการที่เน้นรายการบันเทิง เพลง และรายการสนทนา การ อันดับ 2 คือ ผสมผสานสาระและบันเทิงแต่เน้นบันเทิงมากกว่า อันดับที่ 3 คือ ผสมผสานสาระและบันเทิงโดยให้ความสำคัญเท่าๆ กัน อันดับที่ 4 คือ ผสมผสานสาระและบันเทิงแต่เน้นสาระมากกว่า และอันดับสุดท้าย คือ เน้นรายการประเภทสาระและธรรมะ ผลการสำรวจนี้ได้สะท้อนความจริงที่สถานีวิทยุต้องกลับไปทบทวนถึงรูปแบบรายการที่ดำเนินการอยู่เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปให้ได้ตามภารกิจของสถานีวิทยุที่จะต้องทำให้ประชาชนชื่นชอบหรือนิยมรายการที่เน้นสาระและธรรมะมากขึ้น ซึ่งในความเป็นจริงจากผลสำรวจรายการที่มีการเน้นสาระและธรรมะเป็นทางเลือกในการรับฟังอันดับสุดท้ายของผู้ฟังรายการทางสถานีวิทยุ

อย่างไรก็ตามทางเลือกหนึ่งที่สถานีวิทยุของคณะสงฆ์สามารถเลือกมาประยุกต์ใช้ในรายการเพื่อตอบใจของของสถานีวิทยุและของสงฆ์ก็คือ การเลือกใช้ ศึกษบันเทิง(Eduainment) ที่เป็นการดำเนินงานที่มีเจตนาผสมผสานข้อมูลข่าวสาร และสาระความรู้ ในด้านต่างๆ เข้ากับความบันเทิง โดยมีเป้าหมายให้บุคคลได้คิด คำนึง รับรู้ และมีการประพฤติปฏิบัติตนในแนวทางที่พึงประสงค์ของสังคม โดยเป็นการชี้นำสังคมไปในทิศทางที่ต้องการได้ ในการช่วยเหลือสังคม หรือใช้ในการต่อยอดภาพลักษณ์ที่ดีของของคณะสงฆ์ และผู้รับสารก็ยังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน น่าสนใจและได้นำเสนอความรู้ ให้สอดคล้องกับรสนิยมของผู้ฟังได้ ซึ่งก็ยังเป็นความต้องการที่แท้จริงของผู้ฟังที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้

ต่อความคิดที่ว่าความบันเทิงมีสถานภาพที่ต่ำ และมีคุณค่าน้อย ไม่มีคุณค่าที่จะนำมาใช้ในทางอื่นที่เป็นประโยชน์ได้เลย กลับพบว่ารายการบันเทิงสามารถจะเปลี่ยนสังคมไปในทิศทางที่เป็นการพัฒนาได้ จากตัวอย่างของสถานีวิทยุทัศน์ของหนึ่งในประเทศเปรูที่ทำให้วัยรุ่นในเปรูเข้าเรียนการศึกษาผู้ใหญ่จำนวนมาก ทั้งๆที่โครงการรณรงค์ให้เข้าเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ประสบความสำเร็จหมดมาโดยตลอด ที่เป็นการพิสูจน์ว่าความสนุกสนานสามารถที่จะไปควบคู่กับความบันเทิงได้อย่างเป็นเนื้อเดียวกัน ในประเทศไทยได้มีการวิจัยหลายชิ้นที่ยืนยัน

ว่าความรู้สามารถควบคู่ไปกับความบันเทิงได้ เช่น การวิจัยของชนินฐา จิตแสง¹ ได้ศึกษาบทบาทของรายการเรดิโอในพรีอบเบิ้ลต่อการพัฒนาความรู้และทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษของผู้ฟัง ผลการวิจัยพบว่ารายการเรดิโอ ในพรีอบเบิ้ลมีบทบาทต่อการพัฒนาภาษาอังกฤษของผู้ฟังในระดับปานกลาง และปัจจัยปัจจัยสูงสุดที่ทำให้ผู้ฟังเลือกฟังรายการเรดิโอ ในพรีอบเบิ้ล คือรายการมีการแนะนำเพลงใหม่และทันสมัยตลอดเวลา ทำให้ผู้ฟังได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษสนุกมากขึ้นและไม่รู้สึกเบื่อหน่าย ซึ่งมีผลต่อการมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ เพราะรายการมีการนำเสนอทั้งสาระและความบันเทิงควบคู่กันไป และการวิจัยที่ได้ศึกษาลักษณะและความต้องการการรับฟังวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชนจังหวัดสกลนคร พบว่าประชาชนโดยรวมชอบฟังรายการที่มีประโยชน์หรือมีความรู้ ชอบฟังรายการที่มีความชัดเจน ฟังเมื่อมีเวลาว่างหรือพักผ่อน ประชาชนในเขตเทศบาลชอบฟังรายการที่มีประโยชน์ นอกเขตเทศบาลชอบฟังรายการเพลง โดยมีวัตถุประสงค์ของการรับฟังเพื่อต้องการเป็นคนทันสมัย

สิ่งที่น่าสังเกตด้านปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจในการรับฟังสถานี วิทยุของคณะสงฆ์ของผู้ฟังในเขตจังหวัดพิษณุโลก 3 อันดับแรก คือ ความชัดเจนของสัญญาณ มีความหลากหลายทั้งสาระและบันเทิง ผู้ดำเนินรายการที่เหมาะสม

หากสถานีมีสัญญาณที่ดีขึ้นคาดว่าจะสถานีสามารถเข้าถึงพื้นที่ได้มากขึ้น ก็หมายถึงว่าสถานีสามารถที่จะเจาะกลุ่มผู้ฟังให้มีจำนวนมากขึ้นได้และสามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์แก่ผู้ฟังได้กว้างขวางขึ้น

การที่สถานีคงความเป็นสถานีที่มีความหลากหลายทั้งสาระ ธรรมะและความบันเทิง หากสถานีวิทยุของสงฆ์ต้องการเจาะกลุ่มวัยรุ่นจนถึงประชาชนทั่วไปอาจจะต้องรู้ถึงความต้องการของกลุ่มผู้ฟังกลุ่มนี้ มีการศึกษาของรจนา ไชยนิรันดร์กุล² ที่ได้ศึกษาการใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เพื่อสนองตอบความต้องการข่าวสารของนิสิตจุฬาลงกรณ์

¹ ชนินฐา จิตแสง, บทบาทของรายการเรดิโอในพรีอบเบิ้ลต่อการพัฒนาความรู้และทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษของผู้ฟัง, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), หน้า 265-271.

² รจนา ไชยนิรันดร์กุล, การใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เพื่อสนองตอบความต้องการข่าวสารของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 19-20.

มหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มนิสิตนิยมเปิดรับฟังข่าวจากสถานีประเภทรูปแบบข่าว และเพลง ลักษณะความสนใจและความชื่นชอบที่นิสิตมีต่อเนื้อหาข่าวสารประเภทต่างๆ นั้น เกิดจากความคาดหวังเพื่อนำไปใช้ในการตอบสนองความต้องการที่สำคัญ 3 ประการคือ 1. สมองตอบสนองความต้องการด้านการตระหนักรู้ (Cognitive needs) เพื่อให้ทันโลกทันเหตุการณ์ 2. สมองตอบสนองความต้องการด้านการสร้างอัตลักษณ์ของตนเอง (Personal identity) เพื่อการพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับสถานภาพและบทบาททางสังคม 3. สมองตอบสนองความต้องการด้านความบันเทิง (Entertainment) เพื่อความเพลิดเพลินและพักผ่อนหย่อนใจ

และสุดท้ายควรต้องมีการพัฒนาผู้ดำเนินรายการที่สามารถจะดำเนินรายการที่สามารถตอบสนองโจทย์ของสังคมและความต้องการของผู้ฟังไปพร้อมๆ กัน

5.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านการตลาด

หากจะคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคตามหลักการการตลาด ให้พิจารณาปรับปรุงประเด็นดังต่อไปนี้เป็นอันดับแรก

1. ความเหมาะสมของผู้ดำเนินรายการ
2. รูปแบบรายการ ที่สนองต่อความต้องการ ของกลุ่มผู้ฟัง
3. ช่องทางในการสื่อสารและ การตอบสนองความต้องการในด้านธรรมชาติ
ข่าวสาร และ เพลง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

การสำรวจข้อมูลครั้งนี้ ค่อนข้างทำการสำรวจในแง่ภาพรวม ทีมวิจัยพยายามเพิ่ม Control Variable เข้าไปเพื่อชี้ชัดมุมมองที่เจาะจงได้ดังปรากฏในข้อมูลข้างต้น อย่างไรก็ตาม คำตอบของงานวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงข้อมูลด้านประชากรศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ของผู้ฟัง คีลีนิกไทย ในปัจจุบัน รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และ แสดงความแตกต่างในรูปแบบของตัวเลขทางสถิติ

ในขั้นต่อไปควรลงลึกในแง่ของรายละเอียดเช่น รูปแบบเพลง/ข่าว/เนื้อหาธรรมชาติ/ผู้ดำเนินรายการที่มีต่อช่วงเวลา ต่อกลุ่มเป้าหมาย และต่อทัศนคติในการเปลี่ยนพฤติกรรม การฟังมารับฟังเรื่องราวในด้านธรรมชาติและสาระความรู้ โดยอาจใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพเข้าศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดิม